

کشور و لزوم آموزش نیروهای متخصص این حوزه، به اوایل دهه ۱۳۶۰ اشاره کرد و گفت: «اولویت دادن به مسئله تربیت نیروی انسانی در اداره کل تربیت بدنی آموزش و پرورش منجر به تأسیس مراکز تربیت بدنی شهید چمران و نسیم در آموزش و پرورش شد و هم‌زمان با حضور احمد درگاهی در سال ۱۳۶۵ در سازمان تربیت بدنی و با ایجاد معاونت فرهنگی و آموزشی آن سازمان توسط دکتر محمدحسین رضوی، انستیتوی ورزش برای تربیت نیروی انسانی مورد نیاز ورزش کشور تشکیل شد.» وی پس از بیان این مقدمه تاریخی، وضع تعلیم و تربیت نیروی انسانی ورزشی در گذشته و حال و آینده را موضوعی مهم برشمرد و ضمن اشاره به پیدایش رشته‌ها، مراکز و مشاغل بسیار زیاد مرتبط با تربیت بدنی، از دکتر بهروز عبدلی و دکتر محمد جوادی‌پور خواست نظرات خود را درباره تعامل بین مراکز تعلیم و تربیت حوزه ورزش مثل دانشگاه‌ها و آموزش و پرورش با سازمان‌ها و نهادهای بهره‌گیر از نیروی انسانی در کشور بیان کنند.

دکتر جوادی‌پور: در بحث تربیت نیروی انسانی در دانشگاه‌ها به لحاظ کمی پیشرفت زیادی داشته‌ایم اما در بحث کیفیت دچار کمبود هستیم. بر این اساس، به تعامل دانشگاه‌ها و

اشاره

«تربیت نیروی انسانی حوزه ورزش در ایران؛ گذشته، حال و آینده» عنوان نشستی از سلسله نشست‌های مجله رشد بود که با حضور دکتر سیدامیر حسینی مدیر کل تربیت بدنی اسبق وزارت آموزش و پرورش و پیش‌کسوت ورزش کشور، دکتر محمد جوادی‌پور عضو هیئت علمی دانشگاه تهران، دکتر بهروز عبدلی عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی و عضو کمیته برنامه‌ریزی تربیت بدنی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در تاریخ دوشنبه ۲۹ شهریورماه ۹۵ در فدراسیون ورزش کارگری برگزار شد.

در این نشست، ابتدا سید امیر حسینی به عنوان میزبان جلسه با تأکید بر اهمیت تعلیم و تربیت نیروی انسانی مورد نیاز ورزش

تربیت نیروی انسانی حوزه ورزش در ایران؛ گذشته، حال و آینده

عباس قشمی می‌مند

دستگاه‌های اجرایی برای تربیت نیروی انسانی متناسب با بازار نیازمندیم.

تأمین و تربیت نیروی انسانی موضوعی مهم و از وظایف حاکمیتی است. دانشگاه‌ها باید این وظیفه را به عهده بگیرند و سازمان‌هایی که از این نیرو استفاده می‌کنند به اصطلاح بازار هدف- از باشگاه‌ها و فدراسیون‌ها گرفته تا مراکز آموزش و پرورش باید با دانشگاه‌ها تعامل داشته باشند.

در ابتدا باید به دو نکته اشاره کنیم؛ اول اینکه ما در دهه‌های گذشته به لحاظ تربیت نیروی انسانی ورزشی هم در بعد کمی و هم در بعد کیفی پیشرفت داشته‌ایم و انصافاً دانشگاه‌ها در تربیت نیروی انسانی به لحاظ کمی موفق بوده‌اند اما چالش اصلی، بحث کیفیت است. اگر مأموریت اصلی دانشگاه‌ها را در دو حوزه آموزش و پژوهش تعریف کنیم، در چند دهه گذشته در بحث آموزش موفق بوده‌ایم. با این حال، عدم تعادل کمیت و کیفیت مشکل عمده‌ای برای ما ایجاد کرده است؛ مثلاً با افزایش دانشگاه‌های تربیت کننده و همچنین افزایش رشته‌ها، متأسفانه با نیروهای فارغ‌التحصیل با کیفیت پایین مواجه هستیم. در این راستا می‌توان با نگاه به آینده، اصلاح برنامه‌های درسی در دوره‌های مختلف تحصیلی و جهت‌گیری متناسب با بازار کار را در اولویت قرار داد.

چالش دیگر ما این است که در تربیت نیروی انسانی در دانشگاه‌ها، نیاز محور حرکت نکرده‌ایم. شاید این بدان علت باشد که تاکنون برنامه‌ریزی درباره عملکرد دانشگاه‌ها در اختیار وزارت علوم بوده و اندک زمانی است که دانشگاه‌ها در این خصوص دارای استقلال شده‌اند. از طرف دیگر، جامعه هدف و دستگاه‌های اجرایی، یعنی بازار کار، نیز مدلی برای ارتباط با دانشگاه‌ها و وزارت علوم برای سفارش تربیت نیروی انسانی خود نداشته است. به طور خلاصه باید گفت ما تاکنون، مدل ارتباطی مناسبی بین دانشگاه‌ها و مراکز تربیتی با دستگاه‌های اجرایی و به عکس، نداشته‌ایم. در وهله بعد اینکه ما به مدل‌های نیازسنجی نیز توجهی نداشته‌ایم؛ مثلاً کمتر سراغ داریم فدراسیون یا باشگاهی در ایران در ارتباط با وسایل و ابزار مورد نیاز ورزشکارانش به فلان دانشگاه سفارش تحقیق و پژوهش و یا تولید وسیله‌ای خاص را داده باشد. بر همین اساس است که تعداد تولیدکنندگان لوازم ورزشی در کشور روز به روز کم شده و تعداد

شرکت‌های فعال در این زمینه به ۲۰ یا ۳۰ عدد نزول کرده است؛ چون رابطه‌ای بین بازار داخل، دانشگاه‌ها و دستگاه‌های اجرایی نیست و بالطبع، استفاده‌ای از نیروی انسانی تربیت شده هم صورت نمی‌گیرد و اشتغالی هم ایجاد نمی‌شود.

کاری که آقای کیومرث هاشمی، معاون اسبق ورزش و سلامت وزارت آموزش و پرورش با استخدام ۱۵ هزار فارغ‌التحصیل تربیت‌بدنی در کشور کرد، نوعی ایجاد شور و شوق و انگیزه بی‌نظیر در ورزش کشور بود. به نظر من دستگاه‌های حاکمیتی باید در قالب راهبردهای بلندمدت، این تعامل و تعادل را بین دانشگاه‌ها و دستگاه‌های اجرایی به وجود آورند تا زمینه برای تعادل بین کمیت و کیفیت تربیت نیروی انسانی در دانشگاه‌ها ایجاد شود.

دکتر عبدلی: در زمینه تربیت

نیروی انسانی ورزشی در کشور،

دانشگاه‌ها باید به سمت دانشگاه کارآفرین و تربیت نیروهای نوآور حرکت کنند.

در دهه ۶۰ تأسیس مراکز تربیت‌معلم ورزش شهیدچمران و نسیمه دختران، به تربیت نیروی انسانی ورزشی در کشور بسیار کمک کرد و برنامه‌ریزی درسی با ترکیبی از دروس عملی و نظری تخصصی همراه با دروس تعلیم و تربیت، محیط خیلی خوبی برای تربیت نیروی انسانی ورزش کشور به وجود آورد؛ تا جایی که بسیاری از آن نیروها اکنون مدیران ارشد ورزش کشور هستند. در سال‌های بعد هنگامی که آموزش و پرورش از نظر نیروی انسانی در وضعیتی بهتر قرار گرفت، تربیت دبیر برداشته شد و این وظیفه به دانشگاه‌ها واگذار گردید تا از بین فارغ‌التحصیلان دانشگاهی این نیاز برطرف شود؛ یعنی فارغ‌التحصیلان بعد از گذراندن دوره‌های تحصیلی دانشگاهی در آزمونی شرکت می‌کردند و بعد از قبولی به استخدام آموزش و پرورش در می‌آمدند. اکنون این وظیفه بر عهده دانشگاه تربیت دبیر شهیدرجایی و دانشگاه فرهنگیان است و فارغ‌التحصیلان رشته‌های تربیت‌بدنی این دو دانشگاه به اجبار تعهد می‌دهند که در آموزش و پرورش خدمت کنند. من فکر می‌کنم به نحوی به گذشته برگشته‌ایم و امروزه در این چرخه دچار اشکالاتی هستیم؛ زیرا دانشگاه فرهنگیان با توجه به نوپا بودنش ظرفیت و

دکتر امیر حسینی: اولویت دادن به مسئله تربیت نیروی انسانی در اداره کل تربیت‌بدنی آموزش و پرورش منجر به تأسیس مراکز تربیت‌بدنی شهید چمران و نسیمه در آموزش و پرورش شد

زمینه تربیت نیروی انسانی و هم در ارتباط با بحث آسیب‌شناسی چالش‌های موجود، می‌توانیم به سمت دانشگاه‌های کارآفرین حرکت کنیم.

فکر می‌کنم اگر بخواهیم نگاهمان به آینده باشد، باید چند نکته را مدنظر قرار دهیم؛ اول اینکه اصلاح مأموریت‌های دانشگاهی و حرکت به سمت دانشگاه کارآفرین در اولویت باشد. دوم اینکه ما مطالعه‌ای جدی در زمینه برنامه جامع تحصیلی دانشگاه‌ها در حوزه تربیت بدنی و علوم ورزشی کشور نداشته‌ایم و این برنامه باید متناسب با نیازها و چالش‌های ما باشد. سوم اینکه مدل آسیب‌شناسی خاصی در ارتباط با وضعیت کنونی تربیت نیروی انسانی در حوزه علوم ورزشی نداریم. در این خصوص، به طور کلی و اغلب رشد بی‌رویه مراکز پیام نور و علمی کاربردی را موجب افزایش فارغ‌التحصیلان بی‌کیفیت ورزشی در کشور می‌دانند ولی باید عرض کنیم که این‌ها حدس و گمان است و تحقیق آسیب‌شناسانه جدی در این‌باره هنوز صورت نگرفته است. نکته چهارم اینکه ظرفیت‌های شغلی و بازار کار در حوزه تربیت بدنی بیش از ۲۰۰ شغل است که این ظرفیت در هیچ حوزه‌ای از علوم و رشته‌های دیگر نیست. براساس این نکات به نظر من دانشگاه‌های کشور باید براساس نیازهای منطقه‌ای و بومی اقدام به تربیت نیروی انسانی کنند؛ مثلاً زنجان مهد بدمینتون کشور است ولی هنوز هیچ کدام از دانشگاه‌های این استان با وجود تعلیم نیروهای ورزشی، روی مقتضیات این رشته و تخصص‌های متناسب با آن کار نکرده‌اند. به نظر من، باید به سمت تعیین مدل‌های بومی برای تربیت نیروی انسانی تربیت بدنی حرکت کنیم و این می‌تواند به اصلاح چشم‌اندازهای آینده در این حوزه کمک کند. مطالعاتی که در زمینه مدل تربیت نیروی انسانی ۱۵ کشور در کشور ما انجام شده است نشان می‌دهد که تمامی این کشورها مدلی بومی برای تربیت نیروی متخصص ورزشی متناسب با نیازهای خودشان دارند و ما نباید تمام و کمال از مدل‌های آن‌ها تقلید کنیم بلکه باید جهانی بیندیشیم و محلی عمل کنیم.

دکتر امیر حسینی: آقای دکتر جوادی‌پور، مطابق صحبت‌های جناب

توانایی مورد نیاز برای تربیت نیروی انسانی آموزش و پرورش در بخش علوم ورزشی را ندارد و باید زمینه‌ای فراهم شود که برخی از فارغ‌التحصیلان نخبه دانشگاه‌های دیگر نیز به استخدام آموزش و پرورش درآیند. برداشت ما این است که اگر ارتباط بین دانشگاه‌ها و مراکز هدف و بازار کار برقرار شود، و فارغ‌التحصیل دوره کارشناسی هم مطابق با مدل لوزی در دوره کارشناسی یک سری متون را فراگیرند، در دوره‌های تحصیلی بالاتر و عالی می‌توانیم با همکاری دستگاه‌های اجرایی، تخصص‌های لازم و متناسب با بازار را به نیروهای در حال تحصیل آموزش دهیم. من فکر می‌کنم ما سرمایه‌های انسانی خوبی در کشور به‌عنوان محور توسعه داریم. در حال حاضر، دانشگاه‌ها هم به لحاظ تربیت جمعیت جوان کشور خوب عمل می‌کنند. در این میان، چالش عمده ما این است که اغلب دستگاه‌های اجرایی نیاز خود به نیروی انسانی را از جایی غیر از دانشگاه تأمین می‌کنند و ما می‌توانیم با برگزاری دوره‌های تخصصی کوتاه‌مدت، مشکل تأمین نیروی انسانی متخصص را متناسب با سفارش دستگاه‌های اجرایی برطرف کنیم. مسئله مهمی که در اینجا باید به آن اشاره کرد، بحث کارآفرینی و نوآوری در دانشگاه‌هاست. دانشگاه‌ها از سه نسل آموزش محور، آموزش و پژوهش محور عبور کرده و نهایتاً به دانشگاه کارآفرینی مثل دانشگاه استنفورد رسیده‌اند. امروزه اگر دانشگاه‌های ما به سمت تربیت نیروهای کارآمد و کارآفرین نروند، در نهایت در آینده تعطیل خواهند شد؛ چرا که بهره‌وری لازم را نخواهند داشت. خیل عظیم بیکاران تربیت بدنی در کشور به خاطر این است که دانشگاه‌ها نیروهایی فاقد کیفیت و کارآمدی لازم تربیت کرده‌اند. امروزه قریب ۱۸ هزار باشگاه بزرگ و کوچک در کشور داریم که اغلب نیروهای شاغل در آن‌ها از فارغ‌التحصیلان تربیت بدنی نیستند و کار خود را براساس تجربه و تخصص و مهارت پیش می‌برند.

دکتر جوادی‌پور: با اصلاح مأموریت‌های دانشگاه‌ها و اتخاذ مدل بومی، هم در

دکتر عبدلی: چالش عمده ما این است که اغلب دستگاه‌های اجرایی نیاز خود به نیروی انسانی را از جایی غیر از دانشگاه تأمین می‌کنند و ما می‌توانیم با برگزاری دوره‌های تخصصی کوتاه‌مدت، مشکل تأمین نیروی انسانی متخصص را متناسب با سفارش دستگاه‌های اجرایی برطرف کنیم

عالی، ما هنوز مدلی مناسب برای ارتباط بین دانشگاه‌ها و دستگاه‌های اجرایی بهره‌گیر از نیروی انسانی نداریم. بحث اکنون ما این است که آیا مطالعاتی برای طراحی مدلی خاص و بومی برای ایجاد این ارتباط در کشور انجام شده است؟

دکتر جوادی‌پور: تاکنون مدل خاصی برای این ارتباط در کشور نداشته‌ایم ولی فکر می‌کنم باید مأموریت طراحی این مدل به عهده وزارت ورزش و جوانان یا وزارت علوم، تحقیقات و فناوری باشد.

دکتر امیر حسینی: به هر حال، این مدل باید به رفع چالش‌های موجود کمک کند. امروزه ما با مشکل افزایش تعداد فارغ‌التحصیلان تربیت‌بدنی مواجهیم که کیفیت را دچار مشکل کرده و متأسفانه بر اشتغال این نیروها نیز تأثیر گذاشته است.

دکتر عبدلی: به نظر من، نسل سوم دانشگاه‌ها و نیروی کارآمد فارغ‌التحصیلان می‌تواند بسیاری از این چالش‌ها را رفع کند و دانشگاه‌های ما باید به سمت تربیت چنین نیروهایی پیش بروند.

دکتر امیر حسینی: آمار رسمی وزارت بهداشت نشان می‌دهد که ۲۷ درصد از دانش‌آموزان ما دچار اضافه وزن هستند و اگر ما ۱۳/۵ میلیون دانش‌آموز داشته باشیم، حدود ۳۰ درصد (بیش از ۴ میلیون) آن‌ها به چاقی دچارند. آن‌گونه که وزیر بهداشت می‌گوید، دولت برای طرح تحول نظام سلامت قریب ۳۷ هزار میلیارد تومان هزینه کرده است؛ در حالی که به نظر من بسیاری از این هزینه‌ها باید در بخش پیشگیری هزینه شود و دستگاه‌هایی مثل سازمان تأمین اجتماعی و صندوق‌های بیمه‌گر باید در تعامل با دانشگاه‌ها و مراکز تربیت‌بدنی و به‌کارگیری نیروهای فارغ‌التحصیل این حوزه در ارتباط با پیشگیری برنامه‌ریزی کنند.

دکتر عبدلی: به نظر من گذشته، حال و آینده یک فرایند است و رسیدن به دانشگاه‌های نسل سوم و کارآفرین فرایندی است که ما باید با بهره‌گیری از تجارب دیگر کشورها، به ناچار به سمت آن حرکت کنیم. اگر اکنون برنامه‌ریزی کنیم، این برنامه‌ریزی ۱۵ تا ۲۰ سال آینده جواب خواهد داد ولی متأسفانه

همان‌گونه که ۲۰ سال قبل برای بهره‌گیری از نیروهای کارشناس فارغ‌التحصیل و تربیت شده فکری نکردیم و اکنون بسیاری از نیروهای نخبه تربیت شده ما در حال مهاجرت‌اند، اکنون نیز برای رسیدن به دانشگاه کارآفرین برنامه‌ای نداریم. اکنون دانشگاه‌ها و دستگاه‌های اجرایی ما در ارتباط با تربیت و به‌کارگیری نیروی انسانی به صورت جزیره‌ای عمل می‌کنند که این مشکلاتی را ایجاد کرده است. مثلاً در کمیته برنامه‌ریزی تربیت‌بدنی وزارت علوم، برنامه‌ای نوشته و بعد از نگارش، برای نظرخواهی به دانشگاه‌ها فرستاده می‌شود اما متأسفانه حتی دانشگاه‌های هدف و تربیت‌کننده نیروی انسانی متخصص در این‌باره نظر نمی‌دهند. به نظر من، به نفع سازمان‌ها و نهادهاست که نیروهای استخدامی خود را با آزمون از تمامی دانشگاه‌ها بگیرند و نه یک دانشگاه خاص. در وهله بعد، به نظرم باید مسئله آموزش مستمر و دائم نیروها یک اولویت باشد و نیروی انسانی تربیت شده نباید به حال خود رها شود.

دکتر جوادی‌پور: به‌عنوان نکته پایانی باید عرض کنم حوزه‌ای به نام سیاست‌گذاری آموزشی مورد نیاز ماست که مشخص کند به چه نیروی انسانی، در کجا، با کدام برنامه، کدام هدف و چه چشم‌اندازی نیازمندیم.

دکتر جوادی‌پور در این بحث با اشاره به فرصت‌ها و چالش‌های تربیت نیروی انسانی ورزشی کشور در گذشته، حال و آینده، تعادل بین کمیت و کیفیت، تعامل بین دانشگاه‌ها و دستگاه‌های اجرایی، اصلاح مأموریت دانشگاه‌ها برای رسیدن به دانشگاهی کارآفرین و لزوم ارائه یک مدل بومی و خاص متناسب با نیازهای کشور را به عنوان الویت‌های مهم این حوزه مطرح کردند.

دکتر عبدلی هم با اشاره به سیر حرکت کشور در تأمین نیروی انسانی از مراکز تربیت دبیر سابق تا تأمین از طریق دانشگاه‌ها، بر لزوم توجه به تعامل بین دستگاه‌های اجرایی و دانشگاه‌ها برای بهره‌گیری از نیروی انسانی تأکید کرد و حرکت به سمت دانشگاه کارآفرین را محور اساسی برنامه‌ریزی در حوزه تأمین نیروی انسانی تربیت‌بدنی در کشور دانست.

دکتر جوادی‌پور: به نظر من دستگاه‌های حاکمیتی باید در قالب راهبردهای بلندمدت، این تعامل و تعادل را بین دانشگاه‌ها و دستگاه‌های اجرایی به وجود آورند تا زمینه برای تعادل بین کمیت و کیفیت تربیت نیروی انسانی در دانشگاه‌ها ایجاد شود

